

FÜZZETEK

A Magyar—Török Baráti Társaság időszaki lapja
Macar—Türk Dostluk Derneği Yayını

– Üç ayda bir çıkar –

RENDKÍVÜLI KIADÁS SÜLEYMAN DEMİREL TÖRÖK KÖZTÁRSASÁGI
ELNÖK MAGYARORSZÁGI HIVATALOS LÁTOGATÁSA ALKALMÁBÓL

TÜRKIYE CUMHURBAŞKANI SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL'İN
MACARISTAN'A YAPTIĞI RESMİ ZIYARETI DOLAYISIYLA ÖZEL SAYI

(1997. szeptember 3–4.)

Göncz Árpád köztársasági elnök meghívására 1997. szeptember 3-án kétnapos hivatalos magyarországi látogatásra Budapestre érkezett Süleyman Demirel török államfő és felesége. A magas rangú vendég, akit politikuskoból, üzletemberekből és újságírókból álló népes küldöttség kísért el, 1994 után másodszor látogatott hazánkba.

Süleyman Demirel a Ferihegyi repülőtérrel a budapesti török nagykövetség rezidenciájára hajtatott, ahol İsmet Birsell rendkívüli és meghatalmazott nagykövet fogadta a török államfőt.

Kitüntetések átadására

A köztársasági elnök a nagykövetség rezidenciáján találkozott Budapestten letelepült török állampolgárokkal, és üzletemberekkel, valamint a Magyar-Török Baráti Társaság tagjaival. A fogadtatás alkalmával a nagykövet úr az alábbi üdvözlő beszédet mondta:

Sayın Cumhurbaşkanım,

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine şefar verdiniz. Sözcüklere sığmayan bir mutluluk içindeyiz. Zatı alinize ve muhterem hanımefendiye hepimiz adına, salonu dolduran Türk-Macar Dostluk Derneği üyeleri, yani Türkiye'ye gönül vermiş Macar dostlarımız adına ve Macaristan'da yerleşik vatandaşlarımız adına en içten duygularla derin saygı ve sevgilerimizi sunuyorum.

Hemen belirtmek isterim ki, Macaristan'daki vatandaşlarımız, dış ülkelerde yaşamının bir Türk için, taşıdığı sorumluluğun bilinci içinde, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğinin etrafında, yani Devletin yanında sınıksız kenetlenmiştir. Hepimiz demokrasi ilkelerine bağlı, laik, önemli, büyük bir ülkenin ayrı ayrı birer temsilcisi olmanın gururunu, mutluluğunu ve huzurunu yaşıyoruz.

Hepimiz biliyoruz, Macar ve Türk halkları, tarihten kaynaklanan bir yakınlığı, daima gönüllerinde hissetmişlerdir. Bizler için "Macar" denilince nasıl "arkadaş" sözü adeta onun tamamlayıcısı ise, Macar halkı için aynı içten duyguların geçerli olduğuna, kuşku duymuyorum.

Bugün, çalışmalarıyla, eserleriyle, Macaristan'ın çeşitli yörelerindeki Türk kültür varlığını koruyan restore eden, ortak kültürümüzü yaşatan, birer nefer gibi Türk-Macar yakınlığını güçlendirmek için hizmet veren Macar dostlarımız da bu Türk evinin çatısı altında zatı alinizi ağırlamak için koşarak biraraya geldik.

Halklarımızı daha da yakınlaştırmak, dostluğumuzu gelecek kuşaklara 2000'li yılların kuşaklarına taşımak için mütevazı imkanları ile ellerinden geleni yapan bu sevgili Macar arkadaşlarıma şükran borcumuzu da bu arada ifade etmek isterim. Bu sevgili dostlarımız arasında, ünlü tarihçi Prof. Dr. Géza Fehér, Arkeolog, Prof. Győző Gerő ve tercümanlığını yapan sevgili dostumuz, Türkojoli Enstitüsü Başkanı dr. Géza Dávid bu hizmet ordusunun kademelileridir.

Kendilerine şükran duygularımızın bir ifadesi olarak birer liyakat nişanıyla taltif edilmelerini tensip buyurdunuz. Madalya ve Nişanlar Kanunu'na göre liyakat nişanını, ilim ve sanatta Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda tanıtılması ve yüceltilmesini sağlayan yabancı kişilere verilmektedir. Kanımca çoktan layık oldukları bu nişanı, bugün, yukarıda adını zikrettiğim Macar dostlarımıza takdim etmek zatı alinize nasip oldu.

Prof. Dr. Géza Fehér

Macaristan'daki Türkologların en kıdemlisidir. 1941 yılında Pázmány Üniversitesi'nden mezun olmuş, yine o tarihlerde İstanbul Üniversitesi'nde Sanat Tarihi, İktisat ve Türkoloji derslerine katılmıştır. 1948 yılından itibaren

Osmanlı eserleri üzerinde araştırmalar yapmış ve Osmanlıca yazılarının okunmasında ihtisas sahibi olmuştur. 1975 yılında Budapeşte'de 5'inci Uluslararası Türk Sanat Kongresini büyük bir başarıyla organize etmiştir. Türk-Macar Dostluk Derneği'nin kurucularından olup 1989 yılından itibaren bu derneğin başkanıdır.

Türkçe, Fransızca, Almanca, İngilizce ve Rusça dillerinde 173 eseri yayınlanmıştır. Bu eserlerin hemen hepsi Macaristan'daki, Türk kültürüyle ilgilidir. Türk damgaları ve yazıları, Macar sanatı üzerinde Osmanlı etkisi, 16-17 yüzyıllarda Macaristan'daki Türk Zanaatı, Esztergom'daki Türk çanak-çömlek fırını, Macaristan'daki Türk dönemi mimarisi, Macar Milli Müzesindeki Türk çadırı, Esztergom'da Türk yazıları, Türk bakır vazoları, Macar halk dekoratif sanatında Türk etkisi, Macaristan'daki Türk kuyumculuğu, Türk sanatının Macar sanatına etkisi, Macaristan'da Türk devri arkeoloji araştırmaları, Türk kuyumculuğunun Balkanlara etkileri, Türk minyatürlerinde Macar tarihi, Minyatürlerde Mohács savaşı, Macaristan'ın arkeolojik eserlerindeki Türkçe bir yazıtta Türk masalları, Türk halıları gibi gerçekten saymakla bitmeyen eserleriyle Türk-Osmanlı kültürünü tanıtmak, Macaristan'daki Türk varlığını ortaya çıkarmak için hayatı boyunca çaba sarfetmiş Prof. dr. Géza Fehér'e çoktan layık olduğu bir nişan'ın verilmesi hepimizi çok mutlu edecektir.

Prof. dr. Győző Gerő

1952 yılında Pázmány Péter ve Eötvös Loránd Üniversitesinde arkeoloji, orientalizm ve islam konularında ihtisas yaparak mezun olmuştur.

Budapeşte'de Eötvös Loránd Üniversitesinde Arkeoloji Profesörü olarak ders vermiştir.

Türk-Macar Dostluk Derneği'nin kurucularındandır.

Prof. dr. Győző Gerő, yaşamını Macaristan'daki Türk eserlerinin restorasyonuna vakfetmiş denilebilir. Bunlar, önce camileri zikretmek gerekirse Pécs'deki Yakovalı Hasan Paşa camii, Szigetvár'daki Süleyman ve Ali Paşa camii, Siklós'daki Malkoç Bey camii, Budapeşte'deki Toygun Paşa camii kalıntıları, yine Pécs'deki Ferhat Paşa camii, Esztergom'daki Hacı İbrahim camii'dir.

Ayrıca, Pécs'deki İdris baba türbesi ve Buda'daki Gül Baba türbesi, hamamlar ve bu arada Eger'deki Valide Sultan hamamı, Buda kalesindeki Türk binaları, Pécs kaleleri ve Türk savunma sistemi dr. Győző Gerő'nün geniş çalışma alanından örneklerdir.

Osmanlılar ile ilgili çeşitli sergiler düzenlemiştir. Türk hamamları tarihi sergisi, Yakovalı Hasan camii müzesi koleksiyonu, Pécs'deki Kütahya çinileri sergisi, bunlardan bir kaçıdır.

Dr. Győző Gerő, Macaristan'daki Türk Arkeoloji eserlerinin en önde gelen araştırmacılarından. Eötvös Loránd' Üniversitesinde yıllarca Türk mimarisi dersleri vermiştir.

Çeşitli ödüllere layık görülen dr. Győző Gerő'ye Kültür Bakanlığımız ve 1990 yılında da Türk Tanıtma Vakfı birer ödül vermişlerdir.

Macaristan'da Türk-Osmanlı eserlerini tanıtmak ve yaşatmak için bugüne kadar gösterdiği gayretler için dr. Győző Gerő'ye şükran duyguları içindeyiz.

Dr. Géza Dávid

1973 yılında Üniversitesinden İngilizce ve Türk Tarihi bölümünden mezun olduktan sonra "16'ncı Yüzyılda Simontornya Sancak Beyliği" kitabıyla 1985 yılında Doktor adayı olmuştur.

Bu yıl Mayıs ayında "Macaristan'da Osmanlı İdaresi" konulu teziyle Macar İlim Akademisi'nin doktor payesini almıştır.

1973 yılından beri Türk Filoloji kürsüsünde görevlidir. 1993'de bu kürsünün başkanı olmuştur.

Halen Türk-Macar Tarihçileri Ortak Komisyonu'nun Başkanıdır.

1991 yılından beri Macar İlim Akademisi'nin Şarkiyat Komitesi üyesidir. 1989'dan beri Türk Tarih Kurumu'nun üyelerindendir.

Araştırmacı dr. Géza Dávid'in başlıca ilgi alanı Macaristan'daki Osmanlı dönemidir. Nüfus yapısı, ekonomi ve Osmanlı idaresi açılarından bu dönemi Türk kaynaklarını yorumlayarak incelemektedir. Bunun için Türkiye'de 11 ay, İtalya'da 3 ay, Fransa'da 1 ay araştırmalar yapmıştır.

Dr. Géza Dávid, Habsburg-Osmanlı ilişkilerini inceleyen Amerikan-Macar Türkolojistler grubunun da üyesidir.

150'yi aşan eser vermiştir. Keletkutató (Doğu Araştırmaları) ve /Török Füzetek/ (Türk Defterleri) adlı yayınları vardır.

Osmanlı tarihi ve Macaristan'da Osmanlı dönemi üzerinde öğretim yapmaktadır.

Halen Türk-Macar Dostluk Derneğinin Başkan Yardımcısıdır.

Bunlar, Géza Dávid'in ne denli Türk-Macar ilişkilerinin kökenlerini yaşatmak yolunda gayret göstermekte olduğunu ortaya koymak için yeterlidir. Kendisine bir liyakat nişanı verilmesi hepimizi sevindirecektir.

İsmet Birsell rendkívüli és meghatalmatott nagykövet beszedének magyar nyelvű fordítása:

„Tiszelt Köztársasági Elnök Úr!

Szavakkal ki nem fejezhető boldogság tölt el minket amiatt, hogy látogatásával megtisztelte Törökország nagykövetségét. Öccsellenciájának és tisztelt feleségének mély tiszteletemet és szeretetemet szeretném kifejezni valamennyiünk nevében, a tervet megtöltő Magyar-Török Baráti Társaság tagjainak a nevében, akik egyben Törökországot szerető magyar barátaink, illetve a Magyarországon élő honfitársainknak a nevében.

Szeretném elmondani, hogy a Magyarországon élő honfitársaink, akik tudatában vannak annak, hogy milyen felelősséget jelent töröknek lenni külföldön, a Török Köztársaság Nagykövetségén keresztül, amely az államot képviseli, szoros kapcsolatba lépnek. Büszkeséggel, boldogsággal és megnyugvással tölt el minket az, hogy valamennyien egy, a demokrácia elveihez kötődő, laikus, fontos és nagy országnak egy-egy képviselői vagyunk.

Mindannyian tudjuk, hogy a magyar és a török nép a történelemből fakadó közelségét mindig is a szívében hordozta. Számunkra az, hogy „magyar”, olyan mint a „barátság” szó, szinte annak a kiegészítője, s nincs kétségem afelől, hogy a magyar népben is hasonló érzelmek élnek.

Ma a munkáikkal, műveikkel, a Magyarország különböző részein található török emlékek védelmével, restaurálásával, közös kultúránk élettelésével, a török-magyar kapcsolatok erősítésében közkonaként szolgálatot teljesítő magyar barátaink is sietve egybegyűltek Öccsellenciájának köszöntésére.

Ezen kedves magyar barátainknak, akik lehetőségeikhez mérten minden tőlük telhetőt megtesznek azért, hogy népünket még közelebb hozzák egymáshoz, s barátságunkat az eljövendő nemzedékek a 2000-es évek generációihoz eljuttassák, hálás köszönetemet szeretném kifejezni. Ezen kedves barátaink között van a híres művészettörténész, dr. Fehér Géza, az archeológus dr. Gerő Győző és az Ön tolmácsa, kedves barátunk, a Török Tanszék vezetője, dr. Dávid Géza, akik mind ennek a seregnak az élenjárói.

Ön jóváhagyta, hogy nevezettek hálánk kifejezési jeléül egy-egy becsületrendben részesüljenek.

Az érdemrendről és kitüntetésekről szóló törvény szerint a becsületrendet azok a külföldiek kaphatják meg, akik a tudományos és a művészeti életben Törökország nemzetközi

megismertetéséért és jó híréért sokat tesznek. Öccellenciája méltóztat ezeket a nézetem szerint már régen megérdemelt kitüntetéseként fent említett magyar barátainak átadni.

Dr. Fehér Géza

A magyarországi turkológusok doyenje. 1941-ben végezte el a Pázmány Péter Tudományegyetemet, s még ugyanebben az évben az Isztambuli Egyetemen művészettörténetet, közgazdaságtant és turkológiát hallgatott. 1948-tól az oszmán műemlékekkel kapcsolatos kutatásokat végzett, s a régi oszmán szövegek olvasásának specialistája lett. 1975-ben sikerrel szervezte meg az 5. Nemzetközi Török Művészeti Kongresszust Budapesten. A Magyar-Török Baráti Társaság alapító tagjainak egyike, s 1989-től a társaság elnöke.

Török, francia, német, angol és orosz nyelven 173 munkája jelent meg. Ezek túlnyomó többsége a magyarországi török kultúrával kapcsolatosak: Török pecsétek és gyűriük, A török ipar hatása Magyarországon, 16-17. századi török iparművesség emlékei, Az Esztergom-szentháromsághegyi török fazekaskemence, A magyarországi török építészeti alkotások, A Magyar Nemzeti Múzeumban található török sátor, Esztergomi török vörösrézdedények, Török hatás a magyar műiparban, Török agyag- és rézművesség magyarországi hagyatéka, Magyarországi török ötvösemlékek, Magyarországi török művészeti alkotások, Magyarországi török műalkotások, Mohácsi csata jelenete oszmán-török ábrázolásban, Török mese-motívum magyarországi régészeti emlék török feliratán, Megjegyzések magyarországi török szőnyegről, továbbá más nagy számú munkájával az oszmán-török kultúra megismertetésére, a magyarországi török értékek felkutatására áldozta életét.

Mindannyiunkat boldoggá tesz az a tény, hogy dr. Fehér Géza ezt a nagyon is megérdemelt díjat átveheti.

Dr. Gerő Győző

1952-ben végezte el a Pázmány Péter és az Eötvös Loránd Tudományegyetemet, ahol régészetet és orientalisztikát tanult. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen régészeti órákat adott.

A Magyar-Török Baráti Társaság egyik megalapítója.

Azt mondhatjuk, hogy dr. Gerő Győző életét a magyarországi török műemlékek helyreállítására áldozta. Elsőként a dzsámikat említve: a pécsi Jakovali Haszán pasa dzsámi, a szigetvári Szulejmán szultán és Ali pasa dzsámi, a siklósi Malkocs bej dzsámi, a budapesti Tojgun pasa dzsámi maradványai, ugyancsak a pécsi Ferhát pasa dzsámi, az esztergomi Hadzsi Ibrahim dzsámi.

Továbbá a pécsi Idrisz baba türbe, a budai Gül Baba türbe, török fürdők, így az egri Valide Szultán fürdő, a budai Várban található török épületek, a pécsi vár és török védelmi rendszer, mind dr. Gerő Győző munkásságának egy-egy példái.

Az oszmánokkal kapcsolatos számos kiállítást rendezett. Ezek között van a török fürdők története kiállítás, a Jakovali Haszán pasa dzsámi múzeum gyűjteménye, a kütahyai csempék kiállítása Pécsen, hogy csak néhányat említsünk.

Dr. Gerő Győző a magyarországi török régészeti műemlékek élen járó kutatója. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen éveken keresztül török építészetet tanított.

A különféle kitüntetésekre méltónak tartott dr. Gerő Győzőnek a török Kulturális Minisztérium, majd 1990-ben a Török Idegenforgalmi Alap adott át érdemérmeket.

Dr. Gerő Győzőnek, aki a török-oszmán műemlékek megismertetésében és életben tartásában mindmáig nagy szerepet játszott, mély hálánkat szeretnénk kifejezni.

Dr. Dávid Géza

1973-ban végezte el az Eötvös Loránd Tudományegyetem angol, török és történelem szakát, majd a „Simontornyai szandzsák a 16.

században” című könyvével 1985-ben kandidátusi fokozatot nyert el.

Ez év májusában „Török közigazgatás Magyarországon” címmel írt disszertációjával megszerezte az akadémiai doktori címet.

1973-tól a török tanszék munkatársa, 1993-ban pedig a tanszék vezetője lett.

Jelenleg a Török-Magyar Történész Vegyesbizottság elnöke.

1991-től a Magyar Tudományos Akadémia Orientalisztikai Bizottságának a tagja, 1989 óta a Török Történelmi Társaság tagja.

Dr. Dávid Géza elsőleges kutatási területe a magyarországi oszmán időszak. A népesség összetétele, a gazdaság és az oszmán közigazgatás szempontjából elemzi ezen időszak török forrásait. E célból tanulmányutakon vett részt: tizenegy hónapot töltött Törökországban, három hónapot Olaszországban és egy hónapot Franciaországban.

Dr. Dávid Géza, a Habsburg-oszmán kapcsolatokkal foglalkozó amerikai-magyar turkológus csoportnak is tagja.

Több mint százötven munkája jelent meg. A Keletkutatás és a Török Füzetek szerkesztőbizottsági tagja. Oszmán történelmet és a magyarországi hódoltság korát tanítja.

Jelenleg a Magyar-Török Baráti Társaság elnökhelyettese.

Mindez elegendő annak bemutatására, hogy Dávid Géza mennyire törekszik a török-magyar kapcsolatok gyökereinek feltárására. Mindannyiunk örömeire szolgál, hogy ő is részesül a becsületrendben.”

A Török Köztársaság Becsületrendjének rajza

(Készítette: Mátéfy György)

A kitüntetések átadása után Süleyman Demirel a következő szavakkal fordult a jelenlévőkhöz:

*Türkiye'nin Kıymetli Dostları,
Değerli Misafirler,*

Ülkeler arasındakı ilişkilerin geliştirilmesinde sadece hükümetlerin değil, tek tek bireylerin de katkısı büyüktür. Nitekim, Türk-Macar ilişkilerinde, belki de ortak tarihimizin de bir sonucu olarak bu çok geçerli bir husus olmaktadır.

Uluslarımız ortak geçmişini ve paylaştığı değerleri ortaya çıkaran, iki ülke arasında kalıcı bir işbirliği zemini hazırlayan sizlerle birarada olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Macaristan'da yerleşik vatandaşlarımızı ve Türk-Macar dostluğuna hizmet eden Sizleri candan kucaklıyorum. Türk-Macar dostluğu için karşılıksız olarak, özveriyle çaba gösteren herkese teşekkür ediyorum ve bu çerçevede Sayın Prof. Dr. Géza Fehér'í, Prof. Dr. Győző Gerő'yi ve Prof. Dr. Géza Dávid'í Liyakat Nişanı takdim edilmiştir.

Sayın Géza Fehér, tüm ömürü, Osmanlı eserlerinin tanıtılmasına harcamış ve 200'e yakın eseri ile Osmanlı-Türk sanat tarihine ışık tutarak gelecek nesillerin aydınlatılmasına büyük hizmeti dokunmuştur.

Sayın Győző Gerő, zaman içinde kaybolmaya yüz tutmuş olan Macaristan'daki eski Türk eserlerinin ortaya çıkarılmasında ve onarılmasında değerli hizmetlerde bulunmuştur.

Sayın Géza Dávid sadece bir akademisyen olarak Türkçenin sevdinmesinde ve öğretilmesinde değil, Tarihçiler Ortak Komitesi Başkanı ve Dostluk Derneği Başkan Yardımcısı sıfatıyla Türkiye'nin tanıtılmasında da faal bir rol oynamıştır.

Kendilerini en içten duygularıyla kutluyorum ve bir kez daha Türk milletin şükranlarını iletiyorum.

Süleyman Demirel beszédének magyar nyelvé fordítása:

„Törökország Nagyrabecsült Barátai!
Kedves Vendégek!

Az országok közti kapcsolatok előmozdításához nem elegendők csak a kormányok erőfeszítései, az egyes emberek részvétele is nagyon fontos. Így a török-magyar kapcsolatokban, talán éppen közös történelmünk következményeként, ez a megállapítás nagyon is helytálló.

Nagy öröm tölt el, hogy együtt lehetek Önökkel, akik nemzeteink közös múltját és értékeit, amelyeken együtt osztozunk, felszínre hozták, s a két ország közötti tartós együttműködés talaját előkészítették.

Szívből köszöntöm azokat a honfitársaimat, akik Magyarországon telepedtek le és Önöket, akik szolgálatot tesznek a török-magyar barátságnak. Mindenkinél köszönetet mondok, akik viszonzás nélkül, önzetlenül fáradoztak a török-magyar barátság előmozdításán, s akik közül Fehér Gézának, Gerő Győzőnek és Dávid Gézának imént nyújtottam át államunk magas kitüntetését.

Fehér Géza egész életét az oszmán műkincsek megismertetésének áldozta, és közel kétszáz írásával az oszmán-török művészettörténetre fényt vetve, nagy szolgálatot tett az eljövendő nemzedékek ismereteinek bővítésében.

Gerő Győző az enyészetnek indult magyarországi török emlékek feltárással és helyreállításával tett értékes szolgálatokat.

Dávid Géza nemcsak mint tanár játszott tevékeny szerepet a török nyelv megszerettetésében és oktatásában, de mint a történetész vegyesbizottság elnöke és a baráti társaság elnökhelyettese, Törökország megismertetésében is.

A legbensőségesebb érzelmekkel gratulálok Önöknek, és ismételten szeretném tolmácsolni a török nép háláját.”

A becsületrendek átadása után a kitüntetett tudósok nevében Dávid Géza, a Török Filológiai Tanszék vezetője, a Magyar-Török Baráti Társaság alelnöke szól:

„Igen Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!
Kedves Miniszter Úr!

Tisztelt Nagykövet Úr!

A Török Történeti Társaság Nagyrabecsült Elnöke!

Engedelmükkel mindhármunk nevében szólok Önökhöz!

Amikor először értesültünk arról, hogy a Török Köztársaság Becsületrendjében részesülünk, igen elérzékenyültünk. Természetesen most is éppúgy meg vagyunk hatódva, amikor ezt a szép érmet megkaptuk. Nem gondoltuk volna, hogy szerény munkásságunk és tevékenységünk viszonzásaképpen ilyen magas kitüntetéssel tisztelnek meg minket. Kötelességünknek érezzük, hogy szívből köszönetet mondjunk ezért a megtiszteltetésért.

Ugyanakkor az gondoljuk, hogy a mi kitüntetésünk a 125 éves múltira visszatekintő magyar turkológiának is szól. Nem tudom megállni, hogy a korábbi nemzedékek közül ne emlékezzem meg Vámbéry Ármínról, Németh Gyuláról, Ligeti Lajosról és Fekete Lajosról. Az ő hatalmas ismeretanyaguk megkönnyítette a mi dolgunkat is.

Másfelől feltételezzük, hogy rajtunk keresztül a Magyar-Török Baráti Társaság tevékenységét is értékelni kívánták. Társaságunk eddig is és a jövőben is a két nemzet közti barátság építésén kíván fáradozni. Mi a magunk területén pedig a történeti tények tárgyilagos bemutatására fogunk törekedni, ezzel is erősítve népeink barátságát.

Még egyszer nagy tisztelettel fejezzük ki köszönetünket Önöknek.”

Liyakat Nişanları sunulduktan sonra taltif olunan ilim adamları adına Türkoloji Bölümü Başkanı ve Macar-Türk Dostluk Derneği'nin başkan yardımcısı Géza Dávid konuştu:

Çok Sayın Cumhurbaşkanı,
Muhterem Bakan,
Saygıdeğer Büyükelçi,
Türk Tarih Kurumu'nun Değerli Başkanı,

Müsaadenizle üçümüzün adına konuşacağım.

Türkiye Cumhuriyeti Liyakat Nişanı ile taltif olunacağımızı ilk öğrendiğimiz zaman son derece duygulandık. Tabiatıyla bu güzel madalyayı aldığımızda da aynı şekilde duygulanıyoruz. Mütevazı çalışma ve faaliyetimiz karşılığında bu kadar yüksek bir nişanla müşerref olunmayı düşünmedik. Bizi bu büyük onura layık gördüğünüz için gönülden teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Aynı zamanda bizi ödüllendirmekle 125 yıllık maziye sahip Macar Türkolojisini de ödüllendirmek istediğinizi sanıyoruz. Önceki nesillerden Ármin Vámbéry, Gyula Németh, Lajos Ligeti ve Lajos Fekete gibi büyüklerimizi anmaktan kendimi alamıyorum. Onların geniş bilgisi sayesinde bizim işimiz de kolaylaştı.

Bunun dışında mukafatlandırılmamızla Macar-Türk Dostluk Derneğinin faaliyetini de takdir etmek niyetinde olduğunuzu tahmin ediyoruz. Dernağımız şimdiye kadar da ve ileride de iki millet arasındaki dostluğun banisi olmak istiyor. Aynı şekilde biz de her zaman tarihî gerçekleri objektif değerlendirmeye çaba göstererek bununla da halklarımız arasındaki dostluğu pekiştirmeyi amaçlıyoruz.

Tekrar teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Délután Göncz Árpád ünnepélyes keretek között, katonai tiszteletadással fogadta a török államfőt a Kossuth téren. Ez-

után a két elnök négyszemközti megbeszélést tartott, amelyet a tárgyalódelegációk bevonásával plenáris tárgyalás követett.

A Gül Baba türbe felavatása

Süleyman Demirel török köztársasági elnök és Göncz Árpád magyar államfő — magas rangú állami vezetők jelenlétében — este, Budapestén ünnepélyes keretek között felavatta a felújított Gül Baba türbét. Mehmet Özel, a Török Kulturális Minisztérium szépművészeti főigazgatója az alábbi beszéddel fogadta a vendégeket:

*Sayın Cumhurbaşkanları
Saygı Değer Konuklar,*

1541 yılında bu tepede ölen ve cenazesine Kanuni Sultan Süleyman'ın da katıldığı Bektaşî Dervîşi şair Gül Baba'nın, 500 yıl önce yaptırılan Türbesi zaman içinde yıkılmış ve harap olmuştur. Bilinen onarımları 1867 yılında Sultan Abdülaziz'in girişimi ile mimar Lajos Grill - 1916 yılında Prof. Müller tarafından restore edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda 1939 yılında türbeyi çeviren Wagner Şatosu bombalanmış, şato yerle bir edilmiş ve türbe toprak altında kalmıştır. 1963 yılında Macar Hükümeti tarafından türbe onarılmış, şatonun yıkıntıları kısmen temizlenmiş. Türbenin rutubetten duvarları çürümeye ve yıkılmaya başlamıştır. Türbenin kurtarılması için çeşitli mimari yarışmalar düzenlenmiş ancak bir netice alınamamıştır.

6 Eylül 1994 yılında Cumhurbaşkanı Sayın Demirel'in Szigetvár Türk-Macar Dostluk Parkı'nın açılışında verdiği ve türbenin onarımıyla ilgili talimat doğrultusunda hazırlıklara başlanılmıştır. I. derecede tarihi site alanı olan türbe ve çevresi için 1995 yılında Macar mimar Tamás K. Pintér ve ekibi tarafından hazırlanan proje Macar Kültür Bakanlığı, Eski Eserler İdaresi ve Budapeşte Belediyesi'nce uygun bulunmuştur.

26 Haziran 1996 tarihinde restorasyona başlanılmış, önce Gültepe temizlenmiş, 200 kamyonon fazla toprak şehrin dışına atılmış ve bugünkü onarım 14 ayda tamamlanmıştır.

Büyük toprak yığınlarının altında Wagner Şatosu zamanında mahzen olarak kullanılan Bektaşî Tekke ve hücreleri ortaya çıkmış bu mekanlar onarılak Türk kahvesi, okuma ve dinlenme salonları, üstü ise seyir tarası haline getirilmiştir. Bu mekanların işletmesi Budapeşte Belediyesi'nce yapılacaktır.

Türbenin çevresi Osmanlı Mimarisine uygun olarak revaklı yol haline getirilmiş, 64 sütunla çevrilmiştir. Sütunlarda Koca Sinan'ın sütun başlıkları kullanılmıştır. Bahçeye bir Osmanlı çeşmesi ile selsebil yapılmıştır. Türkiye'den getirilen 150 gül fidanı sembol olarak bahçeye dikilmiştir. Kullanılan bütün çiniler 16. asır motiflerinden ve Kütahya'da yaptırılmıştır. Döşeme taşları ise Kayseri'den getirilmiştir.

Bu çalışmalar sürerken Türkiye'de Macar milli kahramanları Rákóczi'nin Anıtı Tekirdağ'da, Kossuth'un Anıtı Kütahya'da törenlerle açılmıştır. Trabzon'da Türk-Macar Dostluk Parkı, Sayın Cumhurbaşkanı Demirel tarafından, ünlü Macar Müzikolog besteci Béla Bartók ile

Adnan Saygun'un anıtları Macar Cumhurbaşkanı Sayın Árpád Göncz tarafından Ankara'da büyük törenlerle açılmıştır.

Bu tarihi tepede türbenin onarımında büyük çalışmalar yapan Mimar Tamás K. Pintér ve ekibine, Macar Mühendis ve tarihi eser uzmanı mimar István Zana ve ekibine, Türk mimar Nejat Dinçel ve ekibine, Macar-Türk usta ve işçilerle komşu evlerde oturan Gül Baba komşularına teşekkür ediyorum.

Toplantılar yaparak ilgili herkesi devreye sokan Kültür Bakanı Sayın Bálint Magyar'a en müşkul durumda iki kez beni huzurlarına kabul ederek her türlü kolaylığı sağlayan Macaristan Cumhurbaşkanı Sayın Árpád Göncz'e minnet ve şükranlarımı arz ederim.

Bilindiği gibi Gül Baba asırlardır güzelliği, şairliği ve hoşgürüsü ile herkesi kendisine hayran bırakmıştır. Danimarkalı Yazar Andersen ve Macar besteci Huszka'ya ilham kaynağı olmuş, ressamlara ve çocuk kitaplarına konu olmaya devam etmiştir.

Şimdi iki ulusu yüzyıllardır birbirlerine sevgiyle bağlayan Gül Baba'nın başında gülü ve elinde şiir demeti ile yapılan heykelini açmak üzere Macar Kültür Bakanı Sayın Magyar ile Türk Kültür Bakanı Sayın Talay'ı huzurlarınıza arz ediyorum.

Hepinize derin saygılar sunarım.

Mehmet Özel beszédének magyar nyelvé fordítása:

„Tisztelt Köztársasági Elnök Urak!
Tisztelt Vendégek!

Az 1541-ben e dombon meghalt bektási dervis, Gül Baba, akinek temetésén Szulejmán szultán is részt vett, sírja fölé a mintegy ötszáz évvel ezelőtt épített türbe az idők során összeomlott és romossá vált. Ismert helyreállítási munkálatai: 1867 Abdülaziz szultán kezdeményezésére nyomán a Grill Lajos-féle restaurálás, 1916-ban pedig a Müller professzor által végzett helyreállítás. A II. világháborúban lebombázták és a földdel egyenlővé tették a türbét körülvévő Wagner-villát, amelynek következtében a türbe is a romok alá került. 1963-ban a magyar kormány helyreállítatta a türbét, a Wagner-villa maradványait részben eltakarították. A türbe falai a vízszintes és nyirkosság miatt tovább pusztultak, s jóllehet a türbe megmentése érdekében különféle építész-pályázatokot írtak ki, ezek nem hoztak eredményt.

Demirel köztársasági elnök úr 1994. szeptember 6-án a szigetvári török-magyar barátsági park megnyitásán utasítást adott a türbe restaurálására, s ezeknek megfelelően a munkálatok megkezdődtek. A kiemelt műemléki övezetnek számító türbe és környezete helyreállítására 1995-ben K. Pintér Tamás és csoportja elkészítette a tervet, amelyet a magyar Művelődési és Közköztartási Minisztérium, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és a budapesti önkormányzat is megfellelőnek talált.

A restaurálási munkálatok 1996. június 26-án kezdődtek el, először a rózsadombi részt tisztították meg, kétszáz kamionnyi földet vittek el városon kívülre, s a helyreállítási munkákat tizennégy hónap alatt befejezték.

A Wagner villa föld alatti pinceréseit kiszabadították, s e helyiségeket a helyreállítást követően török kávézóvá, olvasóteremmé, a tetőt pedig terasszá alakították. Ezen építményeket a főváros fogja üzemeltetni.

A türbe közvetlen környékét, az oszmán építészet hagyományainak megfelelően, hatvannégy oszloppal szegélyezett nyitott kolonád-rendszerre alakították. Az oszlopokon Mimar Szinán oszlopfőt használták. A kertbe egy török kút és egy szelszebil készült, s jelképként a Törökországból hozott százötven rózsátő került beültetésre. A felhasznált csempék motívumai 16. századiak és Kütahyában készültek. A burkolókövet pedig Kayseriből hozattuk.

E munkálatokkal egyidőben került sor II. Rákóczi Ferenc rodostói és Kossuth Lajos kütahyai szobrának ünnepélyes felavatására. A trabzoni török-magyar barátsági parkot Demirel köztársasági elnök úr, Bartók Béla és Adnan Saygun ankarai mell-szobrát pedig Göncz Árpád köztársasági elnök úr avatta fel.

Szeretném köszönetemet kifejezni a türbe restaurálása során nagy munkát végző K. Pintér Tamás építésznek és csoportjának, Zana István vállalkozónak és műemléki szakembernek továbbá munkatársainak, Nejat Dinçel török építésznek és csoportjának, a magyar és török mestereknek és munkásoknak, valamint a szomszédos házak lakóinak, akik a Gül Baba türbe szomszédai.

Megkülönböztetett köszönet illeti Magyar Bálint miniszter urat, aki összehívta az illetékeseket, elindította a munkálatokat, valamint Göncz Árpád köztársasági elnök urat, aki a munkálatok legválságosabb fázisaiban két alkalommal is személyesen fogadott és minden segítséget megadott.

Mint ismeretes, Gül Babát toleranciájáért és költészetéért évszázadokon át sokan csodálták. Megihlette Andersen dán író és Huszka Jenő magyar zeneszerzőt, s gyakori témája a festőknek és az ifjúsági regényeknek is.

Most megkérem Magyar Bálint és Istemihan Talay miniszter urakat, hogy leplezzék le annak a Gül Babának a szobrát, akinek emléke a két népet évszázadok során szeretettel kötötte össze, s akit fején rózsával, kezében pedig ver-seivel ábrázoltunk."

Az épületegyüttes előtt Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere mondott angol nyelven köszöntő beszédet:

„Elnök Urak!

Hölgyeim és Uraim!

A Gül Baba türbe helyreállítása a Törökország és Magyarország között meglévő kitűnő baráti viszony jelképe. Azt szimbolizálja, hogy két ország, amely egykor ellensége volt egymásnak, fel tudja ismerni és meg tudja becsülni egymás kulturális örökségét, és hajlandó szorososan együttműködni egy mindinkább egyesülő Európában.

A Buda váráért vívott csatákat ma már csak feljegyzések őrzik a történelem évkönyveiben. Viszont Törökország és Magyarország, a nagyobb török városok és a magyar főváros közötti kooperáció egy olyan realitás, amely a történelmi jelent és jövőt alakítja.

A Gül Baba türbe egyrészt az iszlám vallás szent zarándokhelyei közül az egyik legnyugatibbra eső helyszín, ugyanakkor pedig egy csodálatos ősi műemlék is, amely a magyar fővárost gazdagítja. Így tehát természetes és szimbolikus jelentőségű is, hogy a helyreállítása Törökország és Magyarország, ezen belül Budapest önkormányzata közti együttműködés eredményeképpen jött létre. Magának a türbének és helyszínének a helyreállítását a török állam finanszírozta, míg környezetének rendbehozatalát a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, illetve Budapest Főváros Önkormányzata felkérésére a Csatornázási Művek végezte. A dísz-

kivilágítás üzembe helyezését Budapest Főváros Önkormányzata finanszírozta.

Tisztelt Elnök Úr!

Több évtizedes politikai pályafutása során úgy is, mint a kormány feje, úgy is, mint az állam elnöke, Ön sokat tett azért, hogy Kemal Atatürk Törökországa integráns része legyen a nyugati civilizációnak, egyenértékű tagja az Európai Nemzetek Közösségének, megőrizve eközben saját kultúráját. Aligha találhatnánk tehát az Ön mostani budapesti látogatásánál jobb alkalmat arra, hogy felavassuk a török dervisnek, Gül Babának felújított türbáját és megszépített környezetét, az iszlám vallásnak e legnyugatibb zarándokhelyét."

Ezt követően a főpolgármester felavatta Gül Baba szobrát.

Fotó: Mátéfy György

Az ünnepélyes avatás után a török és a magyar államfő jelképesen elültetett a kertben egy-egy rózsátövet.

Majd Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszter a következő beszédet mondta:

„Tisztelt Köztársasági Elnök Urak!

Tisztelt Miniszter Úr! Főpolgármester Úr!

Kedves Török és Magyar Vendégeink!

Aligha van a fővárosnak olyan polgára, akit ne kötnének személyes emlékek ehhez a helyhez. Gyerekkoromban szüleimmel én is sokszor sétáltam erre felé, itt tudtam meg, hogy egy városrész, a Rózsadomb kapta a nevét arról, hogy a 16. században Gül Baba rózsákat ültetett erre a domboldalra. Azt hiszem a jámbor dervis története sokunk számára tette árnyaltabbá a török korról alkotott képet. Gül Baba alakja és az őt körülvevő legendák a főváros és az ország történetének szerves részévé váltak, beépültek a korszakról szóló irodalmi, zenei és filmalkotásokba.

Most, amikor a türbe újbóli megnyitásával a török-magyar kulturális kapcsolatok újabb fontos állomásához érkeztünk, túlszám nélkül mondhatjuk, hogy az 1543 és 1548 között épült türbe története hű tükrö a két nép közötti viszony alakulásának. A sírhely már a török korban kedvelt zárandokhellyé vált, s a muszlim zárandokok legészakibb szent helye maradt a következő századokban is.

Több mint száz éve, 1885-ben a török kormányzat és a budapesti török főkonzulátus felkérésére Grill Lajos restaurálta az épületet. 1914-ben a Vallási és Közoktatási Minisztérium, a Műemlékek Országos Bizottságának javaslatára műemlékké nyilvánította és hozzájárult az időközben megrongálódott síremlék restaurálásához. A türbe felújítási munkálataira a török-magyar politikai és kulturális kapcsolatok megélénkülésének és a világháborúban szövetséges Törökország iránti rokonszenv felerősödésének idején került sor, amikor a magyar parlament az iszlám vallást törvényesen is elismerte.

A háború miatt a türbe restaurálási munkálatai elhúzódtak, és az építményt csak 1918 tavaszán nyitották meg a muszlim hívők és zárandokok, valamint a főváros polgárai előtt.

A II. világháborúban, az ostrom idején a türbe is megsérült. Restaurálására 1960-ig kellett várni, amikor is a Fővárosi Műemléki Felügyelőség az építményt az eredeti, 16. századi állapotnak megfelelően helyreállította. Utoljára 1970-ben folytak jelentősebb munkálatok a türbénél, de az eltelt majd harminc év alatt a türbe állapotát tovább romlott. Ezért is fogadtuk nagy örömmel Süleyman Demirel köztársasági elnök úr, és a török kulturális kormányzat azon felajánlását, hogy a türbét és környezetét a török állam helyreállítja, és a Wagner-villa megmaradt részeiben török kávézót, valamint múzeumot rendez be.

Úgy gondolom, hogy a török kulturális kormányzat anyagi áldozatvállalása, a Magyar Köztársaság kormányának, valamint a főváros és a kerület támogatásának köszönhetően a Gül Baba türbe az utóbbi években látványosan fejlődő török-magyar kulturális kapcsolatok maradandó jelképe.

Abban is biztos vagyok, hogy a Gül Baba türbe és környéke a Magyarországon élő és ide látogató török barátaink kedves zárandokhelye lesz, ahol ismét szívesen időznek el a budapestiek, a hazai és külföldi turisták egyaránt.

Végezetül szeretném köszönetemet kifejezni a köztársasági elnök uraknak, akik mindvégig támogatták s őszinte érdeklődéssel figyelték az itt folyó munkálatokat.

Hasonlóképpen köszönet illeti a török kulturális kormányzatot, s különösen Mehmet Özel urat, a Török Köztársaság Kulturális Minisztériumának szépművészeti főigazgatóját, akinek áldozatos és fáradtságos nem kímélő munkája és érte támogatása nélkül ez a beruházás aligha valósulhatott volna meg.

Köszönet illeti mindazokat a török és magyar barátainkat is, akik részt vettek a tervezésben és kivitelezésben.

Remélem az ünnepség utáni csendes hétköznapiakon ők is ellátogatnak még ide, magukkal hozzák gyerekeiket és elméslik nekik a rózsát ültető jámbor dervis történetét."

Ezután M. Istemihan Talay, Törökország kulturális minisztere mondott beszédet:

Sayın Cumhurbaşkanları

Dost Türk-Macar Uluslarının Değerli Basın Mensupları

Değerli Konuklar,

Tarih boyunca dostluğun, kültürel işbirliğinin en güzel örneklerini ortaya koyan Türkler ve Macarlar bugün yine ortaklaşa gerçekleştirilen son derece gurur verici bir

çalışmanın mutluluğunu yaşamaktadırlar. Türk-Macar uluslarının hoşgörüsüne, sanatına büyük saygı duyduğu, bektashi şairi, ve dervishi Gül Baba'nın, türbesi'nin, restorasyonu tamamlanmış ve huzurlarınızla bugün ziyarete açılmaktadır.

Balkanlarda birçok türk eseri yok edilirken, Macaristan'daki eserlerin pek çoğu korunmuştur. Bu yüce anlayış dolayısıyla Macar dostlarımıza türk ulusunun şükranlarını sunuyorum.

Gül Baba türbesi balkanlarda, Avrupa'da Türkiye Cumhuriyeti'nin restore etmesine izin verilmiş ilk Türk mimarı eseri olması bakımından da önemlidir. Türbenin çevre düzenlemesi tamamlandığında, burası Türk-Macar dostluğunun simgesi bir yer durumuna gelecektir.

Bu anlayış çerçevesinde Macaristan'da, önce Türk-Macar askerinin yanyana yattığı galıçya şehitliği'nin, daha sonra da, başka Türk eserlerinin restorasyonuna izin verileceğine içtenlikle inanıyorum.

Tarih boyunca Atatürk, prof. Ahmet Adnan Saygun, Rákóczi, Kossuth, Béla Bartók gibi devlet adamı ve sanatçılar tarafından geliştirilen ve bugün cumhurbaşkanları sayın Demirel ve sayın Göncz tarafından sürdürülen Türk-Macar dostluğunun, ve kültürel işbirliğinin yeni ve olumlu etkinlikleri önümüzdeki yıllarda da devam edecektir. Bakanlığımızca Budapeşte'de düzenlenen Türk resminden örnekler sergisi de bu işbirliğinin güzel sonuçlarından biridir.

Eylül 1997 sonunda macar milli kahramanı Zrínyi'nin anıtı da kanuni sultan Süleyman anıtı yanına, Zigetvar'da Macar-Türk Dostluk Parkı içine dikilecektir.

Türbenin restorasyonu için her türlü kolaylığı sağlayan başta cumhurbaşkanı sayın Árpád Göncz olmak üzere Macaristan yetkililerine sayın cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'e emeği geçentüm kültür bakanlarımıza ve yöneticilerimize inşaat firmalarının işçi ve yöneticilerine teşekkür ediyor, Gül Baba'nın engin hoşgörüsüyle hepimize saygılarımı, ve sevgilerimi sunuyorum.

M. Istemihan Talaynak, Törökország kulturális minisztereinek elmondott beszéde magyar nyelven:

„Tisztelt Köztársasági Elnök Urak!

A Baráti Török-Magyar Nép Sajtójának Képviselői!

Narabecsült Vendégeink!

Törökök és magyarok, akik a történelem során a barátságunk, s a kultúra területén való együttműködésnek számos szép példáját mutattuk fel, ma ismét a közösen megvalósított és igen nagy büszkeségre okot adó munka örömét éljük át. Befejeződött a Gül Baba türbe helyreállítása. Gül Baba bektási költő és dervis volt, akinek művészete és toleráns személyisége iránt mind a török, mind a magyar nép tiszteletet érez. Ez a türbe ma az Önök jelenlétében kerül megnyitásra a látogatók előtt.

Míg a Balkánon igen sok török műemlék semmisült meg, a magyarországi emlékek nagy részét megóvták. E nemes

gesztusért a török nép háláját tolmácsolom magyar barátainknak.

Gül Baba türbéje azért is fontos, mert a Balkánon és Európában ez az első olyan török építészeti emlék, amelynek restaurálására a Török Köztársaság engedélyt kapott. Miután a türbe és környezetének rendezése befejeződött, ez a hely itt a török-magyar barátság jelképévé válik.

E hozzáállás keretében őszintén hiszem, hogy galíciai hősi halottaink, az egymás mellett fekvő török és magyar katonák emlékművének, majd ezt követően más török emlékek helyreállítására is engedélyt kapunk.

Az a török-magyar barátság és kulturális együttműködés, amelyet a történelem során olyan államférfiak és művészek mélyítettek el, mint Atatürk, Adnan Saygun professzor, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos és Bartók Béla, s amit ma köztársasági elnökeink, Süleyman Demirel és Göncz Árpád folytatnak, új és pozitív vonásokkal gazdagodva az elkövetkező években is tovább fog gyarapodni. A minisztériumunk által Budapesten megrendezett kiállítás is ezen együttműködés szép eredményeinek egyike.

1997 szeptemberének végén Zrínyinek, a magyar nemzeti hősnak az emlékműve is felállításra kerül Szigetváron Szulejmán szultán síremléke mellett, a Magyar-Török Barátság Parkjában.

Köszönetet mondok mindazoknak, akik minden feltételt biztosítottak ahhoz, hogy a türbét felújíthattuk, mindenekelött tisztelt köztársasági elnök úrnak, Göncz Árpádnak, illetve Magyarországot hivatalos személyiségeinek, tisztelt köztársasági elnökünknek, Süleyman Demirelnek, egymást váltó kulturális minisztereinknek és előljáróinknak, az építőipari cégek munkásainak és vezetőinek. Gül Baba végtelen toleranciáját példaként véve, mindannyiukat tisztelettel és szeretettel köszöntöm."

Az avatási ünnepségen török kitüntető oklevélben részesült Magyar Bálint kultuszminiszter, Demszky Gábor főpolgármester, Ísmet Birsell rendkívüli és meghatalmazott nagykövet, Zana István vállalkozó, műemléki szakember, Nejat Dinçel török építész és K. Pintér Tamás magyar építész.

Ezt követően a „Rózsák Atyjának” síremléke előtt tartott beszédében Göncz Árpád államfő kiemelte: az egykor élt dervis verseit nem ismerjük ugyan, de a költő-szerzetes emléke ma is él, Gül Baba mára a török és a magyar fiatalság jövőjének szimbólumává vált. Ezután Göncz Árpád köztársasági elnök felidézte, hogy gyermekkorában sokat járt a Gül Baba türbe kertjében, amely mind neki, mind pedig a közelben élő feleségének kedvenc kirándulóhelye volt a kamaszkorban. Az idestálló párok nem a múltról, hanem a jövőről beszéltek szívesebben és kegyelettel emlékeztek a bektási költőre.

Süleyman Demirel válaszbeszédében a következőket mondta:

Türkiye Cumhurbaşkanı sayın Süleyman Demirel'in Gül Baba türbesi'nin açılış töreninde yaptığı konuşma

Sayın Cumhurbaşkanı,
Değerli Konuklar,

Birlikte yaşamış bir tarihin hatıralarını yaşatma iradesi bizleri bir kere daha biraraya getirdi. Geçen yıl Szigetvár'da Kanuni Sultan Süleyman anıtı'nın açılışına da yansdığı gibi yine tarihi hatıralarla ve dostluk hisleriyle dolu olarak birarada bulunuyoruz. Ortak geçmişimizin mirasını yaşatma kararlılığımız, halklarımızın hoşgörü geleneğine yakışan soylu bir davranıştır.

Gül Baba, beş asırdır düşünceleriyle varolmaya devam etmiştir. Bugünkü dünyada eksikliğini hissettiğimiz sevginin, dostluğun ve "incinsen de incitme" politikasının düşünürüdür. Bu itibarla, bugün burada restorasyonu tamamlanan bu türbe sadece tarihi değil, aynı zamanda insanlığın kardeşliğini ve barış arzusunu temsil etmektedir. Esasen, Gül Baba 500 yıldır bütün bunların mesajını dünyaya haykırmaktadır.

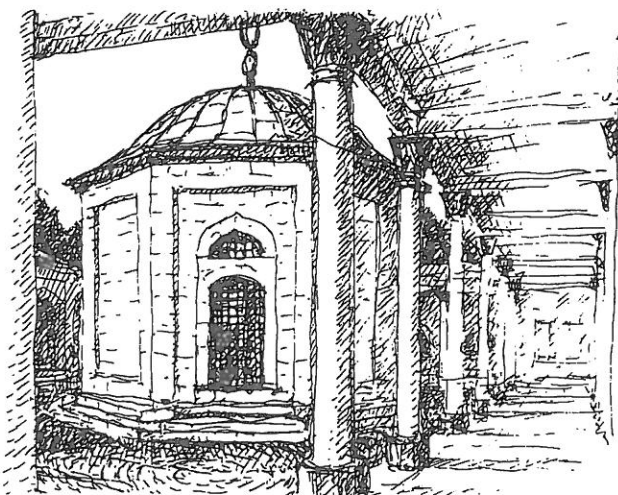
Gül Baba, Ahmet Yesevi, Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli çizgisinin Avrupa'daki uzantısıdır. Gül Baba'yı ve düşüncesini bunca zaman hafızalarda yaşatan, onun dünyaya saçtığı ışığın parklaklığı, insanlığa verdiği dostluk, sevgi ve hoşgörü mesajının kudretidir.

Gül Baba ve temsilcisi olduğu çizgi "diğerkâmlığın" yüceliğini bizlere öğretmektedir. Diğer bir deyişle, dünyaya bizden farklı olanın, "öteki"nin gözüyle bakabilmeyi salık vermektedir. Dünyaya, "diğeri"nin, bizden farklı olanın gözüyle bakabilmeyi öğrendiğimiz takdirde, "biz ve onlar" söyleminin ayrımcı duvarlarını yıkabiliriz. Birbirimize saygı göstermeyi ve kalıcı dünya barışını ancak bu zeminde kurabiliriz. Gül Baba, işte bu hoşgörü çağrısını seslendiren ulu bilgelere biridir. Budin savaşı'nda 1541 yılında şehit düşmüştür. Gül Baba'nın cenaze namazına Kanuni Sultan Süleyman da katılmıştır. Gül Baba bugün, Türk-Macar dostluk bağlarının önemli halkalarından biridir.

Sayın Cumhurbaşkanı,
Değerli Konuklar,

Bugün burada Tuna nehri'nin etrafındaki bu güzel yamaçlarda açılış için biraraya geldiğimiz Gül Baba türbesi'nin restorasyonunun yapılmasında gösterilen dostluk ve işbirliği için Macar hükümetine, Kültür Bakanlığına ve hiçbir yardımını esirgemeyen Budapeşte Belediye Başkanına ve şahsında tüm Budapeşteliilere içten teşekkürlerimi sunmayı bir borç biliyorum.

Gül Baba, gerek Macar gerek Türk halkı açısından bir efsane ve gönül kahramanı olmuştur. Buda şehrinde yaşamış, bilge ve kutsal kişiliğiyle ilham kaynağı olan Gül Baba hakkındaki bilgileri Evliya Çelebi ve Peçevi'den öğreniyoruz. Kanuni Sultan Süleyman'ın da ona büyük saygı gösterdiği bilinmektedir.

K. Pintér Tamás rajza